

I. Genel Değerlendirme

Türkiye’de emsal ülkelere göre oldukça düşük olan hanehalkı borçluluğundaki gerileme eğilimi devam etmektedir. Hanehalkı finansal borçlarının büyük çoğunluğunun, gelir oynaklığı düşük ücretli kesime ait olması, bankacılık sistemi üzerinde hanehalkı kaynaklı kredi riskini azaltan bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Hanehalkının finansal varlık kompozisyonunda TL cinsi varlıkların ve mevduat dışı finansal araçların ağırlığı artmaya devam ederken, mevduat liralasma oranı artış eğilimindedir. Bankaların mevduatta liralasma hedefini gerçekleştirme yönündeki artan motivasyonları bu eğilimin devam edebileceğine işaret etmektedir. Hanehalkı kesimi hisse senedi, yatırım fonu ve emeklilik sistemi gibi mevduat dışı finansal varlıklara yatırımlarını artırarak tasarruflarını çeşitlendirmektedir.

Reel sektörün finansal borç/finansal varlık oranı son 10 yılın en düşük seviyesine gerilerken, firmaların likidite, kârlılık ve borç ödeme göstergelerindeki olumlu seyir devam etmektedir. Sektörün yükümlülükleri içerisindeki TL payı artarken, firmalar ağırlıklı olarak TL cinsinden borçlanmaktadır. Firmaların varlık kompozisyonunda da TL cinsi varlıkların payı artmakta ve toplam ve kısa vadeli YP pozisyonundaki iyileşme eğilimi korunmaktadır.

YP kredi kullanan firmaların sayısındaki azalma eğilimi sürerken, firmaların YP borçluluğunu ihracat gelirleri ile karşılama oranları artmaktadır. Firmaların YP riskini azaltan bu faktörler reel sektörün kur riskini de sınırlamaktadır. Bu dönemde ayrıca hedefli kredi politikalarının etkisiyle TL kredi kullanımında net ihracatçı firmaların ve KOBİ’lerin payının artış eğiliminde olduğu izlenmektedir. Firma bilançoları ise güçlü likit varlıkları ile olası şoklara karşı dayanıklılığını korumaktadır. BİST’e kote firmaların kârlılık göstergeleri tarihsel ortalamalarının üzerinde seyrederken finansman maliyetlerindeki gerileme ile birlikte, firmaların borç ödeme gücüne yönelik göstergeler belirgin şekilde iyileşmiştir.

Potansiyel büyüme ve cari dengenin sürdürülebilir seviyelerde kalıcı olarak desteklemesi amacıyla hayata geçirilen hedefli kredi politikası sonucunda, kredi kompozisyonunda hedeflenen yönde değişim gerçekleşmektedir. KOBİ, esnaf, tarım, ihracat ve yatırım gibi hedefli kredilerin TL ticari kredilerdeki payı artmaya devam etmektedir. Bu gelişme, büyüme kompozisyonunda sürdürülebilir bileşenlerin payının artmasına ve yapısal cari açığın düşmesine azaltılmasına katkı sağlamaktadır. Kredilerin yatırım, ihracat ve potansiyel büyümeyi destekleyecek şekilde iktisadi faaliyetle buluşması büyük önem arz etmekte olup, alınan tedbirlerin etkileri yakından takip edilmektedir. İhtiyaç kredilerinin, faiz oranlarına göre menkul kıymet tesisi uygulamasına dâhil edilmesi sonrasında ihtiyaç kredisi büyümesinin yavaşlamaya başladığı görülmektedir. Parasal aktarım mekanizmasının etkinliğini desteklemek amacıyla atılan adımlar sonucunda TL ticari kredi faiz oranları belirgin biçimde politika faizine yakınsamıştır.

Bankacılık sektörünün aktif kalitesi göstergeleri iyileşmeye devam etmektedir. TGA bakiyesinin yatay seyretmesinin yanı sıra TL kredi büyümesinin etkisiyle TGA oranı gerilemeye devam etmekte, söz konusu iyileşme tüm kredi alt türlerinde ve sektörlerde görülmektedir. TGA oranının yanı sıra yakın izlemedeki kredi oranı ve yapılandırılan kredi oranı da mevcut Rapor döneminde gerilemiştir. Yakın izlemedeki kredilerin önemli bir kısmı gecikmesi olmayan kredilerden oluşmaktadır. Bankaların salgın döneminde ihtiyatlılık gereği artırmaya başladıkları kredi karşılık oranları yükselmeye devam etmektedir.

Bankacılık sektörü güçlü YP likidite tamponlarına sahiptir. Bankaların fonlama kompozisyonunda dış borçların payı tarihi düşük seviyelere gerilerken mevduatın ağırlığı artmaya devam etmektedir. Mevduat ağırlıklı fonlama yapısının yanı sıra bilançolarda TL’nin payının artması sektörün likidite görünümünü desteklemektedir. Nitekim likidite karşılama oranı gibi kısa vadeli likidite göstergeleri ile istikrarlı fonlama göstergesi olan kredi/mevduat oranındaki olumlu görünüm korunmaktadır.

Bankalar dayanıklı bilanço yapısını sürdürmektedir. Bankaların bilançolarında sabit faizli kredi payı azalırken sabit faizli uzun vadeli menkul kıymetlere yönelim devam etmiştir. Diğer yandan bankaların TL aktif pasif vade farkı önceki Rapor dönemine göre önemli bir değişim göstermemiştir. Mudilerin TL mevduat yöneliminin güçlenmesi ile bankaların bilanço içi açık pozisyonlarında azalış devam etmektedir. Bankalar yasal oranların oldukça altında YP pozisyonlarını korumaktadır.

Bankacılık sektörü kârlılığı sermayeyi desteklemeye devam etmektedir. 2022 yılı genelinde TÜFE’ye endeksli menkul kıymet getirileri ile ılımlı düzeylerde seyreden fonlama maliyetleri net faiz marjı kanalından sektör kârlılığını desteklemiştir. Son dönemde TL mevduat faizlerinin yükselişe geçmesi ile net faiz marjı yataylaşmıştır. Bununla birlikte, bankalar sermaye pozisyonlarını güçlendirmiş, yasal sınırların üzerindeki sermaye oranlarını korumuştur. Yasal oranların üzerinde tutulan fazla sermaye ve ayrılan serbest karşılıklar bankacılık sektörünün olası risklere karşı güçlü bir konumda olmasını sağlamaktadır.